

جرم تحصیل مال از طریق نامشروع در رویه دادگاهها

توحید زینالی

وکیل پایه یک دادگستری

بنیاد بین‌المللی حقوقی سنا

«بنیاد بین‌المللی حقوقی سنا» با تیمی متشکل از مؤلفین، مدرسین، وکلا و کارشناسان مجرب با کارگروه‌های تخصصی در حوزه‌های املاک و اراضی، سرقفلی، بیمه‌ای، گمرکی، ثبتی، وصول مطالبات، تنظیم قراردادهای، ارث و امور حسبی، امور خانواده و مسائل کیفری آماده ارائه مشاوره و پاسخگویی به سوالات حقوقی هم‌میهنان محترم می‌باشد.

گروه وکلای سنا: ۸۸۸۶۵۱۲۰-۸۸۱۴۰۶۰۲-۰۲۱

ارتباط مستقیم با دفتر واحد دعاوی: ۸۸۱۴۰۸۰۸

انتشارات چراغ دانش

«بنیاد بین‌المللی حقوقی سنا» مفتخر است اعلام دارد به‌عنوان مجموعه فنی و متخصص در حوزه حقوقی کشور در جهت توسعه و تعمیق دانش و نظام حقوقی کشور با شروع به کار معاونت تحقیقات و پژوهش‌ها از طریق الحاق «انتشارات چراغ دانش» و تغییر مدیریت این انتشارات توانسته است در مهلتی کوتاه آثار حقوقی ارزشمندی با ویژگی کاربردی و آموزشی به جامعه حقوق تقدیم نماید امید است با لطف و عنایات حضرت حق و همراهی و همکاری مستمر و مداوم اساتید، قضات، وکلا کارشناسان و دانش پژوهان در حوزه تألیف و انتشار کتب حقوقی، زمینه تعالی و تحقق عهد و راهبرد «بنیاد بین‌المللی حقوقی سنا» فراهم گردد.

تهران، میدان هفت تیر، ورودی مدرس، کوچه مازندرانی، پ ۴، ط ۶، واحد ۱۴

تلفن تماس: ۲-۸۸۱۴۰۶۰۱-۰۲۱

چراغ دانش را در گوگل جستجو کنید

www.cheraghdanesh.com

فهرست کلی

مقدمه	۹
معرفی جرم تحصیل مال از طریق نامشروع و نمونه شکوائیه	۱۳
مبحث اول: روند عملی رسیدگی به جرم در دادسرا و دادگاه	۱۵
مبحث دوم: معرفی جرم «تحصیل مال از طریق نامشروع»	۲۴
ارکان تشکیل دهنده جرم «تحصیل مال از طریق نامشروع»	۲۵
مبحث سوم: احکام ویژه در خصوص جرم تحصیل مال از طریق نامشروع	۳۲
مبحث چهارم: تشریفات رسیدگی به جرم تحصیل مال از طریق نامشروع	۳۵
جرم تحصیل مال از طریق نامشروع در آرای دیوان عالی کشور	۴۲
مبحث اول: آرای وحدت رویه دیوان عالی کشور	۴۴
مبحث دوم: آرای شعب دیوان عالی کشور	۵۵
جرم تحصیل مال از طریق نامشروع در آرای دادگاهها	۱۲۹
جرم تحصیل مال از طریق نامشروع در نشست‌های قضائی	۲۵۱
جرم تحصیل مال از طریق نامشروع در نظریه‌های مشورتی	۲۶۵
جرم تحصیل مال از طریق نامشروع در قوانین و مقررات	۲۶۹
از قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء، اختلاس و کلاهبرداری	۲۷۱
از قانون مجازات اسلامی	۲۸۰
منابع و مأخذ	۲۸۵

فهرست جزئی

مقدمه	۹
معرفی جرم تحصیل مال از طریق نامشروع و نمونه شکوائیه	۱۳

مبحث اول: روند عملی رسیدگی به جرم در دادسرا و دادگاه	۱۵.....
گفتار اول: تنظیم شکوائیه و مراجعه به دادسرای صالح	۱۵.....
گفتار دوم: ارجاع پرونده به دادگاه بدوی و تعیین وقت رسیدگی	۲۱.....
گفتار سوم: ارجاع پرونده به دادگاه تجدیدنظر و تعیین وقت	۲۲.....
گفتار چهارم: اجرای حکم در دادسرای محل وقوع جرم	۲۲.....
مبحث دوم: معرفی جرم «تحصیل مال از طریق نامشروع»	۲۴.....
ارکان تشکیل دهنده جرم «تحصیل مال از طریق نامشروع»	۲۵.....
گفتار اول: عنصر قانونی جرم «تحصیل مال از طریق نامشروع»	۲۵.....
گفتار دوم: عنصر مادی جرم تحصیل مال	۲۷.....
گفتار سوم: عنصر روانی جرم «تحصیل مال از طریق نامشروع»	۳۰.....
مبحث سوم: احکام ویژه در خصوص جرم تحصیل مال از طریق نامشروع	۳۲.....
گفتار اول: شروع به جرم تحصیل مال از طریق نامشروع	۳۲.....
گفتار دوم: معاونت در جرم تحصیل مال از طریق نامشروع	۳۲.....
گفتار سوم: شرکت در جرم تحصیل مال از طریق نامشروع	۳۳.....
مبحث چهارم: تشریفات رسیدگی به جرم تحصیل مال از طریق نامشروع	۳۵.....
گفتار اول: صلاحیت مراجع قضایی در رسیدگی به جرم تحصیل مال نامشروع	۳۵.....
گفتار دوم: طریقه تقدیم شکوائیه و هزینه‌های قانونی آن	۳۶.....
گفتار سوم: تقدیم دادخواست برای جبران ضرر و زیان و خسارات	۳۸.....
جرم تحصیل مال از طریق نامشروع در آرای دیوان عالی کشور	۴۲.....
مبحث اول: آرای وحدت رویه دیوان عالی کشور	۴۴.....
۱. مرجع صالح اظهارنظر در مورد آزادی مشروط در جرم تحصیل مال نامشروع	۴۴.....
مبحث دوم: آرای شعب دیوان عالی کشور	۵۵.....
۱. مرجع قضائی صالح در رسیدگی به جرم فروش غیرمجاز متادون	۵۵.....
۲. جرم نبودن معاونت در تحصیل مال از طریق نامشروع	۵۸.....
۳. صلاحیت رسیدگی به جرم کلاهبرداری و تحصیل مال نامشروع	۶۹.....
۴. مرجع صالح در رسیدگی به جرم تحصیل مال از طریق نامشروع	۷۱.....
۵. رسیدگی به جرم تحصیل مال از طریق نامشروع و کلاهبرداری	۷۴.....
۶. تحقق جرم تحصیل مال نامشروع به دلیل استفاده از کارت سوخت امانت	۷۷.....

۷. مرجع قضائی صالح در رسیدگی به اتهامات متعدد ۸۰
۸. مشارکت در جرم سرقت، کلاهبرداری و تحصیل مال نامشروع ۸۱
۹. تغییر عنوان کلاهبرداری به جرم تحصیل مال از طریق نامشروع ۸۵
۱۰. شرکت در جرم تحصیل مال نامشروع و اخلال در نظام اقتصاد کشور ۸۷
۱۱. عدم شمول مرور زمان بر جرائم رشاء و ارتشاء و شمول مرور ۹۲
۱۲. درخواست اعاده دادرسی به علت عدم معین بودن میزان رد مال ۹۴
۱۳. اوصاف کیفری متفاوت در تعدد معنوی جرم ۹۶
۱۴. تعدد معنوی جعل و تحصیل مال از طریق نامشروع ۱۰۱
۱۵. مرجع قضائی صالح در رسیدگی به تخلفات و کم‌فروشی محصولات ۱۰۳
۱۶. تحقق جرم تحصیل نامشروع، جعل، فروش مال غیر و اخذ رشوه ۱۰۶
- جرم تحصیل مال از طریق نامشروع در آرای دادگاه‌ها ۱۲۹**
۱. تغییر عنوان جرم از سرقت به تحصیل مال نامشروع ۱۳۱
۲. تحصیل مال نامشروع تلقی شدن گرفتن وجوه برای اخذ ویزا ۱۳۲
۳. دروغ گفتن تجدیدنظرخواهی از اتهام کلاهبرداری و تحصیل مال ۱۳۴
۴. وجود قرارداد مشارکت و وکالت کاری بین شکات و متهم ۱۳۶
۵. تحصیل مال از طریق نامشروع به صورت غیرمستقیم ۱۳۸
۶. مصداق مال از طریق نامشروع نبودن غبن فاحش در معامله ۱۴۱
۷. ارتکاب استفاده از سند مجعول به‌عنوان مقدمه تحصیل مال از طریق ۱۴۳
۸. استفاده از سند مجعول به عنوان مقدمه تحصیل مال از طریق نامشروع ۱۴۷
۹. محکومیت به حبس و رد مال در جرم تحصیل مال نامشروع ۱۵۲
۱۰. تعدد مادی در ارتکاب جعل، استفاده از سند مجعول و تحصیل مال ۱۵۵
۱۱. رابطه جرم مقدمه و تعدد مادی جرم ۱۵۸
۱۲. استفاده از کارت سوخت دیگری بدون اجازه ۱۶۹
۱۳. مصداق بزه تحصیل مال از طریق نامشروع بودن درج مبلغ بر روی چک ۱۷۱
۱۴. اظهار خلاف واقع به مثابه طریق نامشروع ۱۷۴
۱۵. تقلیل جزای نقدی بدل از حبس ۱۷۷
۱۶. محکومیت غیابی صدور حکم جرم تحصیل نامشروع مال ۱۸۰
۱۷. تحصیل مال از طریق نامشروع ۱۸۶
۱۸. تلازم دارا شدن بلاجهت و جرم تحصیل مال از طریق نامشروع ۱۹۰

- ۱۹۸ ..... از مصادیق تحصیل مال از طریق نامشروع بودن عدم رعایت تشریفات
- ۲۰۸ ..... عدم رعایت تشریفات مناقصات دولتی
- ۲۱۲ ..... مجازات مشارکت در جرم تحصیل مال از طریق نامشروع
- ۲۱۵ ..... تعدد مادی استفاده از سند مجعول و تحصیل مال غیر از طریق نامشروع
- ۲۳۳ ..... انتقال وجه از حساب دیگری به حساب خود
- ۲۳۴ ..... تحصیل مال برخلاف مقررات و ضوابط
- ۲۴۵ ..... تحصیل مال من غیر حق به واسطه حکم دادگاه
- ۲۴۴ ..... عدم انجام تعهدات مالی
- ۲۴۷ ..... تحصیل مال نامشروع به وسیله مدارک ساختگی
- ۲۵۱ ..... جرم تحصیل مال از طریق نامشروع در نشست‌های قضائی**
۱. ۲۵۳ ..... تحصیل مال نامشروع از طریق سرقت و استفاده از مهر بانک
۲. ۲۵۴ ..... تحصیل مال نامشروع از طریق اخذ مال با توسل به عملیات متقلبانه
۳. ۲۵۶ ..... تحصیل مال نامشروع از طریق سوء استفاده از سفید مهر
۴. ۲۵۷ ..... تحصیل مال نامشروع با صحنه‌سازی
۵. ۲۵۸ ..... تحصیل مال یا وجه که فاقد مشروعیت قانونی نباشد
۶. ۲۶۰ ..... تحصیل مال نامشروع به وسیله تبانی کارگر مغازه و خریدا
- ۲۶۵ ..... جرم تحصیل مال از طریق نامشروع در نظریه‌های مشورتی**
۱. ۲۶۷ ..... نداشتن عنوان مجرمانه در مورد وجه واریزی اشتباهی
- ۲۶۹ ..... جرم تحصیل مال از طریق نامشروع در قوانین و مقررات**
- ۲۷۱ ..... از قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء، اختلاس و کلاهبرداری
- ۲۸۰ ..... از قانون مجازات اسلامی
- ۲۸۵ ..... منابع و مأخذ

مقدمه

معمولاً رویه عملی دادگاه‌ها در استنباط از قوانین و مقررات در جهت انطباق با مصادیق واقعی تا حدودی با آنچه در کلاس‌های تئوریک دانشگاه‌ها به دانشجویان حقوق آموزش داده می‌شود متفاوت است البته روند آموزشی و طریق ارائه مطالب در کلاس‌های درسی هم به شکلی است که برای طی مراحل تحصیلی صرف مطالعه و پاسخ به سؤالات به صورت تئوری و بدون تطبیق با مصادیق عملی کفایت می‌کند. به این ترتیب معمولاً چون امکان انجام کار عملی حین تحصیل در دانشگاه برای دانشجویان این رشته وجود ندارد فارغ‌التحصیلان وقتی مشغول به کار می‌شوند با کمبود آگاهی و اطلاعات از رویه قضائی و شیوه استدلال و استنباط عملی دادگاه‌ها مواجه هستند؛ لیکن اهمیت آگاهی از رویه قضائی با اشتغال به کار و فعالیت بر هیچ فارغ‌التحصیل حقوقی پوشیده نیست. بی‌تردید تنها منبع آموزش عملی و کالت، قضاوت و به‌طور کلی رشته حقوق، قبل از حضور عملی در دادگاه‌ها و جلسات رسیدگی، رویه‌های قضائی می‌باشد؛ به عبارت دیگر، مطالعه تصمیمات، پرسش و پاسخ‌ها و اختلاف‌نظرهای کسانی که هر روز به صورت عملی در حال انطباق قوانین با مصادیق واقعی هستند می‌تواند اطلاعات کاربردی و عملی را در اختیار خوانندگان قرار دهد.

اگرچه فارغ‌التحصیلان حقوق بیش از سایرین به مطالعه رویه قضائی نیازمند هستند؛ اما هیچ قشری از جامعه بزرگ رشته حقوق قضائی بی‌نیاز از مطالعه و تحقیق و تفحص در این حوزه علمی نمی‌باشد؛ زیرا رویه قضائی در واقع محرک رشته حقوق است که دائم در حال تغییر و تحول می‌باشد و غفلت از این حوزه

موجب عقب ماندگی از علم واقعی حقوق و جامعه حقوقدانان خواهد شد. از این رو ناشران تخصصی این حوزه، هر کدام به طریقی نسبت به جمع آوری و انسجام بخشی به مطالب و موضوعات راجع به رویه قضائی اقدام می کنند که انتشارات چراغ دانش نیز در همین راستا و برای انجام بخشی از وظایف فرهنگی خود در نظر دارد نسبت به تدوین و جمع بندی مطالب رویه قضائی به صورت منظم و منحصر به فرد با ویژگی های مخصوص برای هر دعوا طی یک کتاب جداگانه به صورت کاربردی و با دسترسی آسان به مطالب هر دعوا اقدام نماید لذا در راستای تأمین این هدف، مجموعه ای از کتاب ها تحت عنوان کلی «دعوی... در رویه دادگاه ها» که شامل موارد زیر است تدوین و تألیف خواهد شد:

۱. آراء وحدت رویه؛

۲. آرای اصراری؛

۳. آراء شعب دیوان عالی کشور؛

۴. آراء دادگاه های بدوی و تجدیدنظر؛

۵. نشست های قضائی؛

۶. نظریه های مشورتی؛

۷. قوانین و مقررات مرتبط با موضوع؛

۸. نمونه دادخواست و معرفی دعوا.

در این مجموعه سعی شده است رویه قضائی کشور در خصوص هر دعوا به صورت منسجم و منظم گردآوری شود تا وکلا، حقوقدانان و قضات محترم در مراجعه به رویه قضائی در کمترین زمان به بهترین وجه مطالب مطلوب خود را

یافته و استفاده نمایند. با توجه به تعدد بسیار آراء دادگاه‌ها (دادگاه بدوی و تجدیدنظر) در برخی موارد حداکثر سعی بر آن بوده از موارد متفاوت آراء صادره در موضوع نمونه در قسمت رأی آورده شود و همچنین در سایر موارد؛ مثل آراء وحدت رویه، آراء دیوان عالی کشور، موارد مرتبط به موضوع ذکر شده است تا با توجه به اهمیت این آراء مورد استفاده خوانندگان و مراجعه‌کنندگان عزیز قرار گیرد.

مختصر ویژگی‌های کتاب:

۱. تدوین و گردآوری منظم و منسجم تمام مطالب مربوط به دعوا؛
۲. تقسیم‌بندی موضوعی برای هر کدام از مطالب؛
۳. ارائه معرفی دعوا و نمونه دادخواست در اول مجموعه؛
۴. ذکر عنوان برای هر مطلب به صورت خلاصه در فهرست؛
۵. دسترسی سهل و آسان به مطلب دلخواه در کمترین زمان.

«گروه پژوهشی» انتشارات مفتخر خواهد شد از تجربیات، آراء و سایر مطالب حقوقی موجود نزد اساتید، وکلا، حقوقدانان و سایر همکاران در راستای مفیدتر شدن مجموعه در چاپ‌های بعدی استفاده نماید. لذا موجب خرسندی خواهد بود که خوانندگان عزیز از هر صنف ضمن ارسال انتقادات و پیشنهادات خود در مورد هر کدام از موضوعات به صورت (کتبی یا از طریق ایمیل یا تلفنی) ما را در پربار کردن مجموعه حاضر یاری فرمایند.

مدیر مسئول انتشارات

یک هزار و سیصد و نود و شش

فصل اول

معرفی جرم تحصیل مال از طریق
نامشروع و نمونه شکوائیه

مبحث اول: روند عمل رسیدگی به جرم در دادسرا و دادگاه

برای رسیدگی به هر عنوان مجرمانه، مراحل چهارگانه‌ای وجود دارد که شاکی باید ضمن آگاهی از این مراحل اقداماتی که به وی مربوط و منتسب می‌باشد را انجام داده تا شکوائیه وی ثبت و انجام تحقیقات، تعقیب، رسیدگی، صدور حکم و اعمال مجازات فراهم گردد.

گفتار اول: تنظیم شکوائیه و مراجعه به دادسرای صالح

اولین اقدام شاکی برای اعلام جرم و تظلم خواهی تنظیم شکوائیه می‌باشد؛ چرا که مطابق ماده ۶۴ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ یکی از جهات قانونی برای شروع به تعقیب، شکایت شاکی یا مدعی خصوصی است. البته اگر جرم جنبه عمومی داشته باشد اقامه دعوا و تعقیب متهم از این جنبه از وظایف دادستان محسوب می‌شود.

الف) نحوه تنظیم شکوائیه و شرایط آن: به تکلیف ماده ۶۸ قانون آیین دادرسی کیفری شاکی یا مدعی خصوصی می‌تواند شخصاً یا توسط وکیل شکایت کند. در شکوائیه موارد زیر قید می‌شود.

۱. نام و نام خانوادگی، نام پدر، سن، شغل، میزان تحصیلات، وضعیت تأهل، تابعیت، مذهب، شماره شناسنامه، شماره ملی، نشانی دقیق و در صورت امکان نشانی پیام نگار (ایمیل)، شماره تلفن ثابت و همراه و کد پستی شاکی؛

۲. موضوع شکایت، تاریخ و محل وقوع جرم؛

۳. ضرر و زیان وارده به مدعی و مورد مطالبه وی؛

۴. ادله وقوع جرم، اسامی، مشخصات و نشانی شهود و مطلعان در صورت امکان؛

۵. مشخصات و نشانی مشتکی عنه یا مظنون در صورت امکان؛

قوه قضائیه مکلف است اوراق متحدالشکل مشتمل بر موارد فوق را تهیه کند و در اختیار مراجعان قرار دهد تا در تنظیم شکوائیه مورد استفاده قرار گیرد. عدم استفاده از اوراق مزبور مانع استماع شکایت نیست.

بعد از تنظیم شکوائیه شاکی باید از دو جهت تمبر باطل نماید:

۱. تمبر از بابت تصدیق اوراق پیوستی: همزمان با تنظیم شکوائیه باید شاکی تمامی اسناد و مدارک و ادله مکتوب خود را پیوست شکوائیه نموده و این اسناد را به تکلیف بند ۱۷ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین باید با پرداخت مبلغ «۵,۰۰۰ ریال» مصدق نماید.

۲. تمبر هزینه شکایت کیفری: باید با مراجعه به واحد تمبر در دادسرای مربوطه مطابق بند ۴ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین با پرداخت مبلغ «۵۰,۰۰۰» تمبر از بابت هزینه شکایت ابطال نماید.

ب) تقدیم شکوائیه به دادسرای صالحه: بعد از تنظیم شکوائیه، دومین اقدام شاکی تقدیم این عرض حال به دادسرای صالح برای رسیدگی می باشد.